

23. september 2019

EM2019/15a

Åbningsdebat på baggrund af åbningstale af Formanden for Naalakkersuisut
(Formand for Naalakkersuisut)

Vi skal hermed fra Siumut fremkomme med følgende bemærkninger til Formanden for Naalakkersuisuts åbningstale i Inatsisartut.

Vort land er ganske udstrakt og enormt stort arealmæssigt, hvilket også er årsagen til, at de forskellige regionale dele af landet har vidt forskellige levevilkår og livsgrundlag. Dermed er der også forskel på velfærden og det erhversmæssige grundlag.

Alt dette til trods, så finder vi det fra Siumut ganske vigtigt, at borgerne i det daglige som udgangspunkt, oplever en mere grundlæggende lighedsbaseret velfærd.

Et land der er udviklet på grundlag af lighed vil selv set ud i fremtiden bestå som èt land, og som elskes af sine borgere, uagtet hvor de befinder sig i landet, vil de til enhver tid forsvare deres land. Vi mener fra Siumut, at landets regioner og vores meget spredte beboelsesmønstre, netop er et udtryk for, at vi som folk er èt og, at kollektivismen og fællesskabet er bærende søjler, som giver den styrke vi består af og som derfor er særdeles vigtig for os.

Dette er fællesskabets byggesten.

Vi er helt bevidste om vor internationale deltagelse i verdenssamfundet, men dette til trods virker det som om, at det også går mere og mere op for vore medborgere i det internationale verdenssamfund, at vi der bebor den arktiske del af vore klode, som lever her i disse øde og iskolde egne, vi er meget få mennesker, som bebor et land vi kalder Kalaallit Nunaat – Vort Land.

Mange verdensborgere forstår nu også, at dette lille folk ikke bare lige er til salg for guld og mammon, og at dette er uagtet hvor velbeslået køberen er.

Vort Land er ikke til salg.

Vi er fra Siumut helt enige med Formanden for Naalakkersuisut, da han sagde, at vi som folk ønsker, at handle med andre folkeslag helt på lige vilkår. Disse stormagter der lige ”viste” deres enorme styrke, må vi benytte os af og prøve at få så meget som muligt ud af det. I den forbindelse er vi glade for, at den danske statsminister udtalte, at det er os der ejer Vort Land.

Vi er fra Siumut enige med Formanden for Naalakkersuisut i, at vi rent faktisk har flere og flere ting vi kan handle med og, at vi skal have udviklet endnu flere produkter og få en større vækst. Ja, der er netop åbnet to miner. Men trods dette skal der åbnes endnu flere miner og det er der store muligheder for. Der skal heller ikke herske tvivl om, at mange folk rundt omkring er vågnet op af deres uvidenhed og fundet ud af, at vi er et selvstyreområde og ikke en koloni af Danmark og, at det endda forholder sig sådan, at USA ikke bare kan købe os.

Der må ikke herske den mindst tvivl om, at et land som vores er en destination, som turister ønsker at besøge og, at det vil betyde en mærkbar stigning i turismen.

Derfor vil vi fra Siumut på det kraftigste opfordre Naalakkersuisut til, at arbejde på at åbne endnu flere miner i den nærmeste fremtid.

Vi har rigeligt af alt. Men mineindustrien og måske også olieudvindings industrien skal passe på vort fødeland og vort sårbare miljø. Glemmes skal det ikke, at såfremt der skal investeres herhjemme fra de udenlandske investorer, så kan man ikke overhøre den hjemmehørende befolknings krav og, at der skal være et stort udbytte og, at vi alle skal have gavn af det og at det er krav vi skal stille.

Vi tror fra Siumut på at en effektiv udnyttelse af Vort Lands ressourcer, og handler vi hurtigt vil et efterfølgende hurtigt udbytte gavne vort lands samlede økonomi og komme os alle til gode.

Vi er fra Siumut enige med Formanden for Naalakkersuisut, da han kom ind på, at man med udgangspunkt i fiskeriet ser flere indtægter nu. Fiskeriet er derfor en væsentlig løftestang for vort lands økonomi.

Vi vil dog gerne huske Naalakkersuisut på, at man bør være mere opmærksom på, at de mindre fiskeskibe og fiskerjollerne skal have en større indtjening. Dette vil ske ved, at de fiskerikvoter der gives i dag må øges til de ovennævnte.

Disse tiltag vil også medføre, at de unge vil få større muligheder for at eje fiskeskibe. Vi mener ligeledes fra Siumut, at det bør være lettere låne til startkapital for de der vil anskaffe sig fiskefartøjer.

Der bør etableres ordninger for de hjemmehørende, så de kan leje fiskefartøjer. Dermed vil man også opnå, at udnytte de forskellige muligheder for, at fiske bedre ude på de vidtstrakte kyster og det vil så også medvirke til, at flere vil kunne stå på egne ben og bedre klare sig selv.

Vi mener fra Siumut, at det er vigtigt, at Naalakkersuisut snares bør færdiggøre denne opgave og ønsker, at Fiskeriskommisionen også medtager dette i sit arbejde.

Vi glæder os fra Siumut og følger med i Fiskerikommisionens arbejde der snart vil offentliggøre kommisionens anbefalinger.

I dele af Vort Land lever man udelukkende af fangst. Derfor vil vi fra Siumut opfordre Naalakkersuisut til i et nært samarbejde med fangerne, at fastsætte fangstkvoter. De forskellige nabolande omkring Vort Land er på forskellig vis meget mere fleksible, når de sætter fangstkvoterne op, og deres afgørelser træffes ud fra landets beboeres interesser.

Vi mener fra Siumut, at landbruget skal øges og, at det bør være lettere for iværksættere, at etablere sig ved, at lette forholdende og forbedre disse. Siumut støtter op om Naalakkersuisuts tiltag. Det bør såvidt muligt tilstræbes, at man i videst muligt omfang kan være selvforsynende.

Vi er fra Siumut glade for at Danmark og Vort Land i fællesskab har afsat 220 millioner kr. til udviklingsfremme af erhvervslivet.

Vi regner fuldt og fast med, at disse investeringer vil kunne skabe nye arbejdspladser og gøre det mere enkelt og lettere at starte ny virksomhed.

Det skal således være lettere at starte nye virksomheder op, derfor glæder vi os fra Siumut til, at Naalakkersuisut fremlægger idegrundlaget til de skattemæssige forhold for nyetablerede virksomheder, hvilket vi glæder os til at høre nærmere om.

Vi regner med, at man vil foretrække hjemmehørende investorer og håber, at Naalakkersuisut vil være opmærksomme herpå.

Vandkraft, solenergi, vindkraft og udnyttelsen af tidevandets lav- og højvande m.m., mener vi fra Siumut, at Vort Land først og fremmest skal forsyne sig med. Da alle bosteder rundt omkring stort set rummer de nævnte energikilder, vil vi på det kraftigste opfordre Naalakkersuisut til hurtigst muligt, at få opstartet disse arbejdsopgaver og få dem fremlagt.

Vi er glade for at man har til formål at etablere vandkraftværker i Qasigiannguut og Aasisaat.

Vi vil fra Siumut rose kommunerne for deres store indsats omkring affald som de er begyndt på. Vi håber, at man inden der er gået for mange år vil være kommet det affald til livs der blot ligger stille og, at man vil opnå, at brænde det og, at det affald der ikke er brændbart samt farligt affald alt sammen kan blive sendt til udlandet til videre bearbejdning.

Endelig mener vi fra Siumut, at det store forbrug af plastik, som vi har, hurtigst muligt skal nedbringes, så vi kan få nedbragt forbruget på et synligt niveau, hvilket Naalakkersuisut skal arbejde henimod.

Det at have sin egen bolig har i mange mange år været et arbejdsområde, som der i forsøget på at løse, er kommet mange forslag til. Desværre er problemet indtil nu slet ikke blevet mindre.

Vi mener fra Siumut, at Den danske Stat og Selvstyret i samarbejde må løse dette problem. Siden vi via grundloven blev ligestillet fra 1953, som ligeværdige statsborgere, så er problemet endnu ikke løst.

Da vi selv overtog boligbyggeriet og begyndte at styre det, så har vi sådan set blot arvet problemet, og den dag i dag ser vi så ud til blot at have arvet dette sociale fænomen, som ikke er rettet op.

Boligområdet og anlæg af nye boliger, hvor vi for længst har overtaget styringen, er et stort problem siden vi overtog området og det er et endnu uløst problem.

Her må vi sammen med den danske stat gå sammen og indrømme, at ja, dette problem har ingen af os kunnet løse hver for sig, men mon ikke vi vil kunne løse det i fællesskab.

Uanset hvor i landet vore borgere befinder sig, har de krav på en tryk og moderne bolig efter Siumuts mening, hvilket også er alfa og omega for familiens tryghed.

I dag bygges der i enkelte byer boliger, som ikke svarer til forbrugerens pengepungs formåen. Vi mener fra Siumut, at de forskellige finansieringsformer til boligerne à la det vi ser i Danmark, bør blive en mulighed her i landet, og her bør staten træde ind og samarbejde. Vi vil dermed opnå, at borgerne får boliger de kan betale og som de selv kan bygge.

Vort land mangler arbejdskraft udi fremtiden. Mange af de mennesker der flytter til Danmark, har manglet gode boliger, som argument for at forlade deres land.

Vi er fra Siumut meget engagerede i samarbejdet om, at forbedre forholdene for de ældre og omkring de tiltag som Naalakkersuisut allerede arbejder med. De ældre der ikke længere får lov at arbejde, selvom de har kræfter endnu, skal Siumut på det kraftigste støtte op om, de ældre skal have lov at blive længere på arbejdsmarkedet, hvis de selv mener at magte det.

Vi vil fra Siumut opnå, at aldersrentemodtagere i langt større udstrækning skal have lov at arbejde uden at blive trukket i deres aldersrente.

Endvidere vil vi opfordre Naalakkersuisut til, at vore ældre som kun lever af aldersrenten, deres levevilkår og velfærd, hurtigst muligt skal forbedres, hvilket vi anmoder om at man arbejder på.

Vi skal fra Siumut bede Naalakkersuisut om at være opmærksomme på, at komme med oplæg til forbedringer for de ældre ansatte, der er holdt op med at arbejde, og se på hvilke muligheder der foreligger for at øge velfærden hurtigst muligt.

Vi regner fra Siumut med, at man ved at få boliger der er moderne og tidssvarende, og som borgerne har råd til, og ikke mindst ved at gøre forholdene for de ældre bedre, vil kunne mindske antallet af folk der flytter til Danmark.

Vi har brug for de kræfter og den store vidensmasse som disse borgere jo har her i landet. Vi har brug for de ældre, fordi vi ser dem som en del af vore familiers ressourcer og fordi vi har brug for hinanden.

Det er ligeledes særdeles vigtigt, at det skal blive mere attraktivt at tage en uddannelse og derfor er kollegieboliger også af særlig vigtig betydning. Naalakkersuisut har sat som mål, at man i de kommende år skal bygge mere end 1000 boliger. Her bakker Siumut i stor stil op om Naalakkersuisut, idet vi håber, at man ved at komme dette problem til livs, vil kunne få mange flere unge i uddannelse.

Endvidere vil vi også igen opfordre Naalakkersuisut, til at sætte farten op i arbejdet med at flytte nogle af uddannelserne ud på kysten. Her snakker vi blandt andet om, at Niuernermik Ilinniarfik kan flytte til Qaqortoq, Socialpædagogisk Seminarium til Ilulissat og Jern-og Metalskolen til Sisimiut.

Når vore unge i udlandet afslutter deres uddannelser, så skal de gerne hjem til Vort Land igen og Naalakkersuisut må være mere opmærksom på denne problemstilling, hvilket vi hermed opfordrer til.

Ifølge de aftaler som Naalakkersuisut og staten har indgået, så er oprydningen efter de tidligere militæranlæg nu gået i gang. Dette er i sig selv ganske udmærket. Dog mener vi i Siumut, at vi bør sikre os, at man på de tidligere baser og vejrstationer, så vidt som det er muligt skal have ryddet grundigt op. For eksempel efterlyser man i Aasiaat en oprydning af området ved Tupilak, hvor amerikanerne havde en vejrstation og hvor der står en masse tomme tønder og buldrer.

I de senere år har man virkelig fået italesat omsorgssvigt af børnene. Ud fra Inatsisartuts beslutning, glæder vi os til, at Naalakkersuisut og den danske stat i fællesskab tager fat på denne opgave. Derfor regner vi med, at der vil fremkomme konkrete udspil til tiltag sammen med kommunerne, med det formål, at få forbedret tiltag til glæde for børnene.

Vi mener fra Siumut, at vores allesammens sundhed er særdeles vigtig. Endvidere mener vi, at hvis vi så skulle blive syge, så skal den behandling vi får opleves som en tryk handling. I dag ved vi godt, at der mangler den nødvendige arbejdskraft herhjemme.

Derfor hilser vi da også Naalakkersuisuts handlingsplan meget velkommen, samtidig med at vi håber, at handlingsplanen som skal fremlægges, vil være tilfredsstillende for så mange som muligt. For eksempel kan vi forvente, at handlingsplanen til, at bekæmpe kræft vil blive fremlagt inden årets udgang. Vi vil fra Siumut afvente resultatet og vil benytte ventetiden til at følge med i arbejdet således, at vi kan sikre det bedste mulige resultat.

Endelig vil vi overfor Naalakkersuisut opfordre kommunerne og andre interessenter til, at arbejde godt sammen i forebyggelsesøjemed, ikke mindst for så vidt det angår børn og unge.

Vi har gode forventninger til, at Allorfiit der er etableret, kan gøre en indsats overfor de medborgere der har misbrugsproblemer, og vi ser det som helt naturligt, at Naalakkersuisut har lovet, at alle byer er etableret med Allorfik's misbrugsbehandlingssteder inden år 2020.

Det er Siumuts målsætning, at Vort Land skal være selvstændigt. Derfor vil vi da også med største interesse følge Grundlovskommissionens arbejde.

Vi vil være med til at bane vejen for de forberedelser, som vil komme borgerne til gode i sidste ende. Vi der er hjemmehørende her i landet, vil samarbejde herom og sikre, at vi opnår følelsen af medejerskab for en selvstændighed. Vi vil arbejde indædt for, at dette vort kære land, at dets ærede befolkning til enhver tid har den højeste prioritet.

Fra Siumut ser vi det som en selvfølge ,at man har repræsentantskaber rundt omkring i udlandet og, at disse skal styrkes og spredes ud i verden. Vi vil også samarbejde om, at vi skal have nær kontakt med de lande vi kalder vore allierede og samarbejdspartnere i langt højere udstrækning end i dag indenfor handel og politik. Atlantflughavnene er på baggrund af Inatsisartuts beslutning herom, klar til blive bygget.

Vi vil endvidere fra Siumut rose Naalakkersuisut og den danske stat for den beslutning der nu foreligger om, at beholde Kangerlussuaq som lufthavn. Dette vil få den konsekvens at kommunerne herhjemme får endnu bedre udviklingsperspektiver, og det betyder ikke at andre får mindre udviklingspotentiale.

Med disse bemærkninger ønsker vi, at man på baggrund af formanden for Naalakkersuits tale får den bedste mulige debat.

Hermann Berthelsen, Siumut